



Foto Richard Witte van den Bosch

Even voorstellen!

Uiterlijk De bever (*Castor fiber*) is het grootste knaagdier in Europa. Met zijn lichaamslengte tot 130 cm (inclusief 30 cm staart) en gewicht van 20 tot 30 kg bij volwassenheid, zijn het grote dieren. Bevers hebben doorgaans een bruine vacht, maar in Limburg heeft een deel van de bevers een donkere vachtkleur.

Familieleven Bevers leven in familiegroepen in een territorium dat goed verdedigd wordt tegen soortgenoten. Een familie bestaat gemiddeld uit 4 dieren, maar in sommige territoria leeft maar 1 bever. In andere territoria, na een aantal jaren van succesvolle voortplanting en geringe jeugdsterfte, kunnen wel rond de 8 bevers verblijven. Bevers werpen eens per jaar een nest van gemiddeld 3 jongen en een familie bestaat uit een volwassen paar en de jongen van doorgaans 2 tot 3 worpen. Als de jongen bijna 2 jaar oud zijn, verlaat in het voorjaar het grootste deel het ouderlijk territorium op zoek naar een eigen stek en een partner. Bij hoge dichtheden stellen ze soms het vertrek uit tot het volgende voorjaar.

Voedsel Bevers zijn planteneters en eten in de winter bast en twijgen van bomen en struiken en wortels van allerlei (water)planten. In het zomerhalfjaar eten ze naast bast, bladeren en twijgen ook veel kruiden.

Overlast voorkomen of oplossen Bevers zijn beroemd om hun vermogen om bomen om te knagen en dammen te bouwen. Al deze gedragingen kunnen ook overlast veroorzaken. Zeker als ze in de nabijheid van menselijke activiteit plaatsvinden en dat is in Nederland al zeer snel het geval. Nu de bever in steeds meer gebieden voorkomt (zelfs in steden zoals Dordrecht, Roermond, Almere en Gouda!) en de dichtheden toenemen is de kans dat er overlast ontstaat ook steeds groter. Om de huidige positieve houding ten opzichte van de bever in stand te houden is het noodzakelijk om tijdig deze problemen te onderkennen en er aandacht aan te schenken. Deze folder behandelt de belangrijkste gedragingen van bevers waaruit overlast kan ontstaan. Daarbij wordt ook aandacht gegeven aan mogelijke oplossingen om overlast te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.



De verspreiding van de bever in Nederland in de periode 2007-2012

De grootste concentraties vinden we in de Biesbosch, langs de Maas en in Flevoland, maar ook de provincie Groningen laat momenteel een sterke groei te zien.

Advisering en onderzoek

Bureau van de Zoogdierverseniging Het bureau van de Zoogdierverseniging heeft veel kennis in huis over bevers. Haar medewerkers voeren al vele jaren onderzoek uit naar het voorkomen en het gedrag van bevers. Daarnaast zijn zij betrokken bij diverse projecten waar bevers voor overlast zorgen. Op basis van de adviezen van de Zoogdierverseniging konden passende oplossingen worden toegepast.

Beverdeskundige Wanneer u behoefte heeft aan een beverdeskundige om een specifiek probleem op te lossen of te voorkomen, kunt u contact opnemen met ons bureau in Nijmegen:

telefoon 024-7410500 of secretariaat@zoogdierverseniging.nl.



Dit is een uitgave van de Zoogdierverseniging en is mede mogelijk gemaakt door het Faunafonds

WWW.ZOOGDIERVERSENING.NL



SAMENLEVEN MET BEVERS



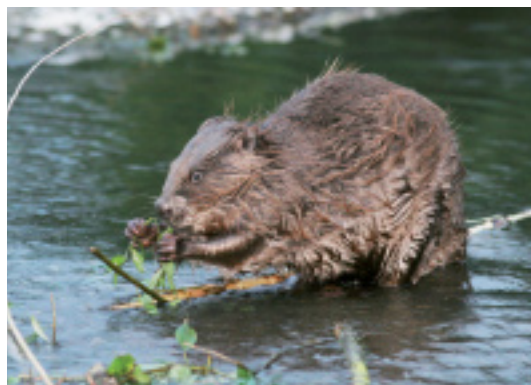
Praktische informatie en oplossingen bij schade

① Knagen om te eten

Landbouwschade Een volwassen bever moet dagelijks ongeveer een kilo voer eten. In het zomerhalfjaar bestaat dat voor een groot deel uit (water)planten en daar zullen weinig mensen een probleem mee hebben. Bevers eten soms echter ook landbouwgewassen, met name suikerbieten zijn geliefd. Verder eten bevers peen, maïs en soms wat granen. Tot op heden is de schade zeer beperkt, maar bij toenemende verspreiding en aantallen zal de schade toenemen. Toch wordt niet verwacht dat de schade per perceel erg groot zal zijn, omdat bevers doorgaans grote territoria hebben (gemiddeld circa 4 kilometer oeverlengte). Daarnaast is de gemiddelde familie-grootte gering (circa vier dieren). Loopt de schade toch op, dan kan via enkele gerichte maatregelen schade voorkomen of verminderd worden.

Schade aan bosbouw of fruitteelt Wat bevers altijd in hun dieet nodig hebben is wat ruwer voedsel in de vorm van bast en twijgen van bomen en struiken. Om die te bereiken moeten ze soms bomen omknagen en dat is in natuurgebieden geen probleem. Als bevers echter bomen omknagen in een bos met een houtproductiefunctie of in een boomgaard, dan wordt het door de eigenaar meestal niet gewaardeerd. Doorgaans foerageren bevers echter niet verder dan 30 meter van de waterkant. Het omknagen van bomen kan op een aantal wijzen voorkomen worden.

Schade aan een tarweakker. Foto Sijmen van der Veen



Foeragerende bever. Foto Mark Zekhuis

Oplossingen

Uitrasteren Om bevers uit een perceel met landbouwgewassen of bomen te houden kan gebruik gemaakt worden van een raster langs de oever. Daarnaast kan met name bij boomgaarden ook gekozen worden voor een individuele bescherming van bomen met gaas. Daarbij moet gelet worden op de dikte van het draad, want anders knagen ze het gaas door.

Detergentiemiddelen Tegenwoordig bestaan er middelen die eens per jaar op de stam van bomen gesmeerd kunnen worden om te voorkomen dat bevers ze omknagen (zoals Wöbra).

Aangepast oeverbeheer Schade kan ook voorkomen of verminderd worden door een strook langs de oever uit landbouwkundig beheer te halen en ruigte en bomen en struiken te laten ontstaan. Een dergelijke strook moet minimaal 10 tot 20 meter breed zijn. In een gebied met veel schadegevoelige gewassen is het de overweging waard om op een deel van de oever juist suikerbieten te telen voor de bevers. Dat kan een dusdanig aanzuigende werking hebben dat de overige percelen met rust worden gelaten. Voor ieder territorium moet dan wel een beverakkertje gecreëerd worden, omdat ze zeer territoriaal zijn. Waarschijnlijk volstaat een strook van 20 bij 10 meter met suikerbieten langs de oever om schade elders in het territorium te voorkomen.

② Bouwen voor waterdiepte

Waarom en waar bouwen bevers dammen? Bevers bouwen dammen om een aantal redenen. Door een dam te bouwen wordt de waterspiegel verhoogd en schommelt de waterstand minder. Daardoor creëren ze plekken waar de ingang van burchten en hollen op de vereiste waterdiepte komt te liggen. Die diepte hebben ze nodig om te voorkomen dat de ingang geheel dichtvriest in de winter en ze hun hol of burcht ongezien kunnen verlaten om te foerageren. Het bouwen van dammen zorgt er ook voor dat de oeverlengte toeneemt en het foerageergebied wordt vergroot. Bovendien zorgt het ontstaan van een stroomluwte ook voor een andere watervegetatie waarop de bever weer kan foerageren.

Dammen worden alleen in stromende kleine beken en sloten gebouwd met een breedte tot circa 5 meter. Omdat door opstuwing van het water het peil stijgt en over en langs de dam gaat stromen reageren bevers door de dam te verhogen en te verlengen. Daardoor kunnen dammen tientallen tot honderden m lang worden, maar in Nederland zal het zich waarschijnlijk beperken tot maximaal enkele tientallen meters breed.

De overlast als gevolg van het bouwen van dammen kunnen divers zijn; opbrengstverlies op naastgelegen land- en bosbouwpercelen door vernatting, onderlopen van wegen, paden en kelders.

Beverdam. Foto Waterschap Peel en Maasvallei



Oplossingen

Verwijderen of verlagen van de dam Het verwijderen of verlagen van de dam kan op korte termijn enige verlichting geven, maar op de langere termijn werkt dit niet zonder de bevestiging ernstig te verstoren. Met name het verwijderen van een dam in de winter kan voor bevers veel problemen veroorzaken vanwege de kans op het dichtvriezen van de ingang van hol of burcht, waardoor de bevers niet meer bij hun voedsel kunnen komen.

Beaver deceivers In het buitenland en met name in Amerika is veel ervaring opgedaan met het gebruik van zogenaamde 'beaver deceivers'. Dit zijn buizen die door een dam worden gelegd, waardoor het waterpeil naar een meer acceptabele stand gaat. Daarbij moet zoveel mogelijk voorkomen worden dat de bevers merken dat er water wegstroomt. Dat kan door de buis zo vlak mogelijk te leggen en de in- en uitstroomopening desnoods van een gazon kooi te voorzien. Daardoor wordt het voor de bevers moeilijker om de in- en uitstroomopening dicht te stoppen. Het is geen methode die men snel onder de knie heeft. Er is een goede instructie en jaren van ervaring nodig om in alle situaties het gewenste resultaat te behalen.

Aanleggen van een zijtak Als het er bij het bouwen van een dam voor de bevers met name om gaat om voldoende diepte voor hol of burcht te creëren, dan is er mogelijk nog een oplossing. Deze is echter voor zover bekend nog nooit toegepast. Daarbij wordt er een zijtak van minimaal 25 meter aan de beek gegraven die benedenstrooms aantakt. Dit deel moet minimaal 1 meter diep zijn, waarbij de oever vrij steil onder water doorloopt. In de oever worden dan wilgentenen gestoken, zodat de oever wordt vastgelegd. Dat zijn voor bevers zeer aantrekkelijke plekken om een hol of burcht te creëren en als die er eenmaal ligt, houden ze die plek waarschijnlijk zelf op diepte door neerslaand sediment voor de ingang weg te graven.

③ Graven voor beschutting

Waarom graven bevers in dijken? Bevers brengen hun dag door in een hol, burcht of leger. Voor het aanleggen van hollen en burchten gebruiken ze graag kruispunten van waterwegen of landtongen en eilandjes. Vooral op plekken waar de oever onder water vrij steil tot steil doorloopt en het liefst met enige begroeiing van struiken of bomen op de oever. Omdat de gegraven gangen wel 20 m de oever in kunnen lopen, is het zeer ongewenst dat bevers dit doen in dijken. De dijk wordt dusdanig ondermijnd dat tijdens hoogwater de situatie onveilig wordt.

Er is nog een situatie waarbij bevers in dijken kunnen graven, namelijk tijdens hoogwaters. Als tijdens hoogwater de uiterwaarden onderlopen, kunnen bevers hun hollen en burchten niet meer gebruiken. Ze kijken dan uit naar hoogwatervluchtplaatsen, zoals oude steenfabriekterreinen en andere punten die nog boven het water uit steken. Daarbij is het van belang dat dergelijke plaatsen enige rust kennen. Met name verstoring door mensen en honden zorgt ervoor dat bevers eventuele hoogwatervluchtplaatsen niet kunnen gebruiken. Zijn er geen geschikte hoogwatervluchtplaatsen dan wordt de kans groter dat bevers halverwege het dijktafval onder de waterlijn hollen graven. Ook deze situatie is ongewenst omdat de stabiliteit van de dijk in gevaar komt.



Doorsnede van twee types beverburchten tegen een oever

Illustratie Wietse Bakker



Ingang van beverhol halverwege een dijklichaam, gegraven tijdens hoogwater. Foto Waterschap Rivierenland

Oplossingen

Aanpassen voet van de dijk In die situaties dat de oever aan de voet van de dijk vrij steil tot steil onder water doorloopt, kan door de oever meer glooiend aan te leggen, voorkomen worden dat bevers daar gaan graven. Is die ruimte niet aanwezig, dan kan gewerkt worden met het verdedigen van de oever met steen of met gaas. Als de oever niet glooiend gemaakt kan worden, dan kan eventuele begroeiing van bomen of struiken op dergelijke delen het best verwijderd worden. Door binnen het beverterritorium tegelijkertijd enkele alternatieve burchtlocaties aan te bieden kan de kans van ondermijning van een dijk verder verminderd worden.

Zorgen voor hoogwatervluchtplaatsen In uiterwaarden is het van belang dat er per beverterritorium minimaal 1 veilige hoogwatervluchtplaats aanwezig is. Is een dergelijke vluchtplaats niet aanwezig, dan kan deze eenvoudig aangelegd worden door een terp te maken, die tijdens hoogwater minimaal 1 meter boven water blijft uitsteken, met een oppervlak van circa 15 bij 5 meter. De kruin van de terp moet ingeplant worden met meidoorns om enige dekking te verkrijgen. Door een dergelijke vluchtplaats op een stroomtechnisch strategische plek te situeren, wordt een opstuwende werking zoveel mogelijk voorkomen.